

Výskumný projekt Kresťanskodemokratickej akadémie KREDIT
„Budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky“

eZborník

z 13.novembra 2017

Konferencia k záverečnej správe z projektu
Sami alebo spolu...

Ľubo Vlčák: O čo by sa mala kresťanskodemokratická politika usilovať v ekonomicko-sociálnej oblasti

Nový sociálno-ekonomický koncept

Jedným z pilierov dlhodobého programu každého významného politického subjektu musí byť vízia ekonomicko-sociálnej politiky. Ak odpovieme kladne na otázku, či má zmysel, aby jestvovala špecifická politika, ktorá sa utvára na základe

kresťanského presvedčenia, musíme odpovedať aj na to, v čom má byť špecifická kresťanskodemokratická ekonomicko-sociálna politika. Nad tým sme sa zamýšľali na pracovnom seminári „Dôstojný život vo svete nezaslúžených nerovností“.

Na seminári bolo konštatované, že dobrá kresťanská politika, predovšetkým ekonomicko-sociálna politika, musí vždy stáť na strane slabých a na strane tých, ktorým sa deje krivda. To znamená, že kresťanská demokracia potrebuje sformulovať vlastnú ekonomicko-sociálnu politiku, ktorej cieľom je spravodlivá a solidárna spoločnosť - spoločnosť, v ktorej vnútorné ekonomické mechanizmy zabezpečia nielen spravodlivú distribúciu majetku vzhľadom na množstvo úsilia a investovaných zdrojov, ale aj prostredníctvom solidarity zabezpečia dôstojný život všetkých členov spoločnosti.

Vystúpenia, ktoré odznali na seminári, vychádzali z publikovaných odborných prác sekulárnych odborníkov na ekonomiku, ako aj zo sociálneho učenia cirkvi. Zdôraznili, že jednou z najdôležitejších ekonomicko-sociálnych tém sa stáva téma majetkovej nerovnosti, resp. rozdelenie bohatstva v spoločnosti. Štatistické analýzy dokazujú, že súčasný voľnotrhový ekonomický systém, vedie k zvyšovaniu majetkovej nerovnosti v spoločnosti. Ekonomické a sociologické výskumy potvrdzujú, že neprimerané majetkové nerovnosti sú prapríčinou množstva problémov, a to nielen v ekonomike, ale aj v zdravotníctve, v školstve a prinášajú sociálne napätie do spoločnosti. Názor pápeža Františka na pôsobenie súčasného globálneho ekonomického systému stručne, ale výstižne, vyjadruje výraz, ktorý v tejto súvislosti používa - „ekonomika, ktorá zabíja“. Pápež zdôrazňuje, že mentalita ekonomickej užitočnosti ako princípu medziľudských vzťahov, presadzujúca čo najväčší zisk a okamžite, má za následok stratu etického rozmeru podnikania.

Bohužiaľ imidž slovenskej kresťanskej demokracie, ktorý si nesie ešte z dôb transformácie našej ekonomiky, keď ekonomickú a sociálnu agendu diktovali naši sekulárni koalíční partneri, je imidž obhajcu voľnotrhovej ekonomiky s podporou skôr podnikateľov ako zamestnancov a ďalších sociálnych skupín. Počas obdobia transformácie takáto ekonomická politika mala istú vecnú logiku, ale v neskoršom období je už pre kresťanskú demokraciu neobhájiteľná.

Ďalším negatívnym a veľmi nebezpečným dôsledkom veľkých majetkových nerovností v spoločnosti je destabilizácia demokracie. Bohatí využívajú svoje bohatstvo nielen v hospodárskej sfére, ale i v politickej. Silné finančné skupiny a oligarchovia využívajú stále výraznejšie svoj majetok aj ako nástroj politického presadzovania vlastných záujmov: financovanie politických kampaní, podpora niektorých politických strán a spriaznených politikov. Výrazná majetková nerovnosť sa tak stáva veľkou prekážkou riadneho fungovania demokratických procesov, deformuje demokraciu, čo môže vyústiť až do nastolenia autokratického režimu.

V minulosti bola problematika majetkovej nerovnosti zameraná predovšetkým na riešenie problémov chudobných - na vyplácanie rôznych sociálnych príspevkov a kompenzácií. Takáto sociálna politika mala a musí mať aj naďalej dôležité miesto v kresťanskodemokratickej politike, ako spôsob kompenzácie zdravotných a iných hendikepov. Ale nový ekonomicko-sociálny koncept by mal ísť podstatne ďalej - kresťanskodemokratická ekonomická politika by mala byť zameraná priamo na formovanie prostredia pre hospodársky život, lebo ten vytvára rámec pre sociálne procesy. Dnes vieme, že na jednej strane majetková nerovnosť je výrazne stimulovaná určitými ekonomickými politikami, ktorá sa dotýka všetkých vrstiev, a na druhej strane, že ovplyvňuje kvalitu života a má negatívne dôsledky pre celú spoločnosť. Preto zníženie nerovností v spoločnosti je úloha, ktorá je v celospoločenskom záujme, príspevkom k všeobecnému dobru. Väčšia rovnosť je bránou k spoločnosti schopnej

zlepšovať kvalitu života nás všetkých a základným krokom v rozvoji spravodlivého a udržateľného ekonomického systému.

Riešenie tohto spoločenského problému nie je jednoduché. Historické skúsenosti nás učia, že riešením nie je snaha o rovnosť, čo dokumentujú neúspechy rôznych ľavicových experimentov. Ekonomika založená na trhovom hospodárstve sa v súčasnosti javí ako najefektívnejší hospodársky systém, avšak ak je hospodárstvo slabo regulované, čo presadzuje libertariánska ekonomická škola, prejavujú sa aj škodlivé dôsledky takéhoto prístupu, napr. zväčšovanie majetkových rozdielov. Optimálny ekonomický koncept by mal prísť s riešením, ktoré sa vyhýba obidvom krajnostiam.

Na seminári boli prezentované viaceré konkrétne ekonomické opatrenia, ktorých aplikovanie do legislatívy by malo formovať spravodlivú a solidárnu spoločnosť, v ktorej nie sú neprimerané majetkové rozdiely medzi občanmi. Prehľad opatrení znižovania nerovnosti použitých doteraz ukazuje, že k väčšej rovnosti vedú dve skupiny opatrení - jedna s využitím daní ako prostriedkov prerozdelenia príjmu od bohatých k chudobným a druhá vytvorením menších rozdielov v hrubých príjmoch pred prerozdelením. Tieto dva prístupy nie sú nezlučiteľné, neodporujú si. Komplexné riešenie problému vyžaduje obidva prístupy.

Prvá skupina opatrení, ktorá je založená na využití daní ako prostriedkov prerozdelenia príjmu od bohatých k chudobným, je pomerne rýchlo aplikovateľná v praxi. Medzi takéto opatrenia patria napr. progresívna daň z príjmu fyzických osôb, daň z celoživotných kapitálových príjmov, ročná daň z majetku. Daňová regulácia, ak je nastavená reštrikčne pre najbohatších, predstavuje nielen prostriedok vedúci k spravodlivejšej distribúcii nákladov financovania prevádzky štátu a k zvýšeniu dodatočných výnosov z daní, aby bolo možné financovať redistribúciu. Systém daní súčasne predstavuje aj prostriedok na reguláciu správania sa ekonomických subjektov - v tomto prípade ekonomický tlak na zníženie majetkových rozdielov. Avšak v novom ekonomickom koncepte by sme daňovú reguláciu mali chápať skôr ako „prvú pomoc“ a transformačný nástroj k spravodlivejšiemu ekonomickému systému.

Druhá skupina opatrení je založená na zvýšení príjmov prevažnej väčšiny občanov okrem najbohatších. Jedná sa o opatrenia, ktoré zabezpečia zvýšené príjmy zo zamestnania - garantovanie spravodlivej mzdy (vrátane inštitútu minimálnej, ale aj maximálnej mzdy), zabezpečenie práce pre každého, ale predovšetkým o opatrenia, ktoré dokážu prepojiť výnosy z práce a kapitálu. Zamestnanecké vlastníctvo založené na podielovom spoluvlastníctve firiem umožňuje spojenie práce a kapitálu, samozrejme pri správne nastavenom legislatívnom rámci. Možno povedať, že družstevníctvo bolo prvým a dodnes stále fungujúcim prejavom takéhoto zamestnaneckého vlastníctva. Ďalšími formami sú rôzne typy investovania zamestnancov do vlastného podniku, napríklad nákup akcií vlastného podniku, čo vedie k vzniku zamestnaneckých akciových spoločností.

Tento prístup sa vyhýba sústredeniu majetku v rukách štátu a výskumy naznačujú, že toto riešenie má aj významné ekonomické a spoločenské výhody v porovnaní s organizáciami vlastnými a riadenými vonkajšími investormi. Takéto spojenie práce a kapitálu implementované celoplošne, rieši problém majetkovej nerovnosti zásadne a dlhodobo, lebo vedie k zvýšeniu celkového majetku väčšiny občanov, čo spolu s reštrikčnou daňovou a inou reguláciou najbohatších zabezpečí primerané majetkové rozdiely v spoločnosti.

Určite je možné, ba dokonca potrebné hľadať aj ďalšie opatrenia a ekonomické nástroje, prostredníctvom ktorých bude trhovú ekonomiku regulovaná. O výhodách a nevýhodách navrhovaných opatrení je potrebné diskutovať, ale bez návrhov konkrétnych opatrení je deklarovanie potreby znižovania majetkových rozdielov

politickým snívaním. Ekonomicko-sociálny systém, v ktorom všetky vrstvy občanov zvyšujú svoj ekonomický potenciál približne rovnako, je veľmi dobre kompatibilný s viacerými princípmi kresťanského sociálneho učenia - je to aplikácia princípu solidarity a spravodlivosti priamo v ekonomike. Preto pokladáme takýto koncept solidárnej ekonomiky za vhodný pre modernú kresťanskú demokraciu.

Sme presvedčení, že kresťanská demokracia musí mať ekonomickú politiku, ktorá je v súlade s princípmi kresťanského sociálneho učenia.

Peter Čiernik: Zápas za kultúru otvorenej spoločnosti

Ako neraz v minulosti, aj dnes si ľudia rozdelili život na dva časy, ktoré však nemajú nijaký zmysel: na dobývanie a užívanie. V tomto prostredí človek často stratí svoje človečenstvo a zmáha ho beznádej. .

Zdá sa, že migračná kríza otriasa základmi politického usporiadania vo svete.

Pre kohokoľvek, kto chce do politiky vnášať ducha Kristovho učenia, je tento politický proces vážnou dilemou. Kto sa vyhlasuje za kresťanského demokrata a túto dilemu nevidí, nerozumie buď požiadavkám Evanjelia alebo politike.

Charakter tohto procesu presahuje sféru politiky. Ľudia to inštinktívne cítia a pociťujú obavy z neistoty. Že dnešná spoločnosť nevie na nastúpený trend primerane reagovať.

Kultúrnym základom spoločnosti je istá predstava, ideál života človeka v kruhu iných ľudí. Nejde tu len o to, aby uspokojoval svoje materiálne potreby, toto je iba časťou tohto ideálu. Ešte mocnejšou jeho súčasťou je ľudská túžba po živote; nádeje a úzkosti s ňou spojené. V nej kľúčovú úlohu zohrávajú predstavy a presvedčenia, ktoré súhrnne označujeme slovíčkom náboženské. K nim je potrebné pripočítať i zmysel pre krásu sveta, a v neposlednom rade i vzťahy voči druhým ľuďom. Predovšetkým lásku, ktorá dokáže byť veľkou pohnútkou v životoch ľudí, ale taktiež aj jej opak, nenávisť. V celom tomto komplexe túžob a vzťahov človek od nepamäti hľadá vysvetlenie a zmysel svojho života. A i to, čím spolu s ľuďmi, s ktorými žije, je. Svoju spoločenskú identitu. Toto súhrnne je kultúrou v najširšom zmysle tohto slova.

Nádej pre nájdenie odpovedí, ako to vyplynulo z diskusií na seminároch Kreditu predsa jestvuje a je ňou neskutočný príbeh utvárania a budovania kultúry, ktorá sa pôvodne utvorila v prostredí okolo Stredozemného mora a potom sa stala základným kameňom našej civilizácie.

Dnes aj naša civilizácia žila, rástla, ale i upadala v zápasoch, tak vnútorných ako i v zápasoch s okolitým svetom. Európska civilizácia nedokázala vždy v týchto zápasoch víťaziť vojensky. **Ako jediná dokázala prijať ľudí a idey, hoci pochádzali z iných kultúr.** Nikde inde, po celé známe dejiny, nejestvovala spoločnosť tak otvorená iným ľuďom a novým ideám. A nikde inde nenastal taký ekonomický rozmach a neutvorila sa tak dlhodobá politická sila, ktorá dokázala viesť k prosperite, kde iní konkurenti skončili. Práve tak sa stala táto civilizácia veľkou a neprekonateľnou. Jej základňou bola a je kultúra otvorenej spoločnosti.

Táto kultúra sa uplatňovala v Európe, a to i napriek tomu, že ju po celé stáročia tvorilo mnoho samostatných, a často vzájomne súperiacich štátov. Bez ohľadu na ich vzájomné politické vzťahy po stáročia utvárala, rozvíjala a uplatňovala kultúra otvorenej spoločnosti. Dejinné zvraty prinášali európskym národom pokrok ale i úpadok. Naša kultúra však nezahynula. Dokázala sa vzchopiť, a napokon v krvavom konflikte zvíťaziť.

Kultúra otvorenej spoločnosti nie je žiadnou módnou novinkou. Jej základy sa zrodili už v antickom Grécku spolu s prvými predstavami demokratického usporiadania štátu, mesta, základom ktorého bola sloboda jednotlivca pod ochranou verejnej moci. Filozofické základy otvorenej spoločnosti podľa Démokrita obsahujú toto posolstvo...nosť je najviac založená na rešpekte voči druhému človeku....

Dnes je takýmto globálnym protivníkom kultúry otvorenej spoločnosti radikálny islam. Kultúrno-politická doktrína radikálneho islamu však predstavuje reálnu globálnu hrozbu. Stavia pred nás naliehavú otázku, či dokážeme s moslimami žiť. Nie však ani tak v Európe, či v Amerike, ale na tejto planéte. Na túto výzvu musíme hľadať primeranú odpoveď. Hľadať ju môžeme v kresťanstve - ono je v podstate od prvopočiatku otvorené všetkým ľuďom bez rozdielu rasy a pôvodu.

Práve preto kultúra otvorenej spoločnosti môže byť nádejou pre dnešné ľudstvo. Pre politiku kresťanských demokratov teda má byť hľadanie spôsobov, ako aj v meniacich sa podmienkach moderného sveta, ovplyvneného agresívnym nástupom informatizácie a globalizácie, či chaosom migračnej krízy, nepripustiť totalitu, cenzúru, morálny relativizmus, či brániť slobodu konania, slobodu slova a venovať sa výchove mladej generácie.

Ak kresťanskí demokrati dokážu zaujať pevný postoj, založený predovšetkým na mravnom imperatíve, neuhnú ani pred nepohodou a nedajú sa zlákať zdanlivo príťažlivou a krátkodobou efektívnou, ale sebeckou politikou, tak vyjdú z tejto krízy zocelení a silní. Predovšetkým však, prinesú požehnanie ľuďom.

Tézy zo seminára ku kultúre otvorenej spoločnosti

- Podporovať daňové úľavy pre sponzorov kultúry.
- Rozhodnúť na čo položia pri politickom rozhodovaní dôraz: na konzumáciu, na konzerváciu, alebo na tvorbu? Konzumácia je proti našim hodnotám, tvorba sa týka malého počtu tvorcov, uchovávanie a spravovanie kultúrneho dedičstva sa týka všetkých.

- Začať od základov budovať spolužitie kultúr v súčasnom svete. V globálnom meradle, v Európe ale i u nás. aby predložili víziu budúceho spolužitia civilizácií v kultúre otvoreného sveta
- Dbať o integráciu migrantov v ich novej domovine.
- Budovať spolužitie rozličných kultúr v dnešnom svete „odspodu“. Na báze otvorenosti.
- Uvažovať o obnovení istej formy povinnej vojenskej služby, prípadne inej podoby vykonávania brannej povinnosti.
- Nezanedbávať ani svoju fyzickú pripravenosť.
- Chrániť sa pred všetkým, čo pôsobí proti slobode konať a vychovávať. Mali by brániť slobodu konania, slobodu slova a venovať sa výchove mladej generácie.
- Osvojiť si kultúru pravdy a túto kultúru ďalej šíriť.
- Uvedomiť si, že kresťanská kultúra v širšom slova zmysle znamená aj to, že bráni najslabším a vylúčeným.

Podkladom pre tento úvod k oblasti kultúra otvorenej spoločnosti boli vystúpenia a diskusia na Pracovnom seminári „Rozvoj kultúry otvorenej spoločnosti a obrana pred jej nepriateľmi“, ktorý sa konal 27.februára 2017. Spracoval a predniesol Peter Čiernik

Karol Pastor: Demografická dráma

„... guvernér České národní banky Rusnok přišel s koncepcí povinného druhého piliera a prvý solidárny by mal byť presmerovaný tak, aby bezdetní prispievali ľuďom s deťmi...“

(celé vystúpenie doplníme po doručení textu od autora)

Ján Vojtko: Filozofia kresťanskej demokracie vo vzťahu k životnému prostrediu

(vystúpenie doplníme po doručení textu od autora)

Jozef Dravecký: Slovensko v súčasnom geopolitickom zápase vyhodnotenie témy (prezentácia)

Prečo geopolitika?

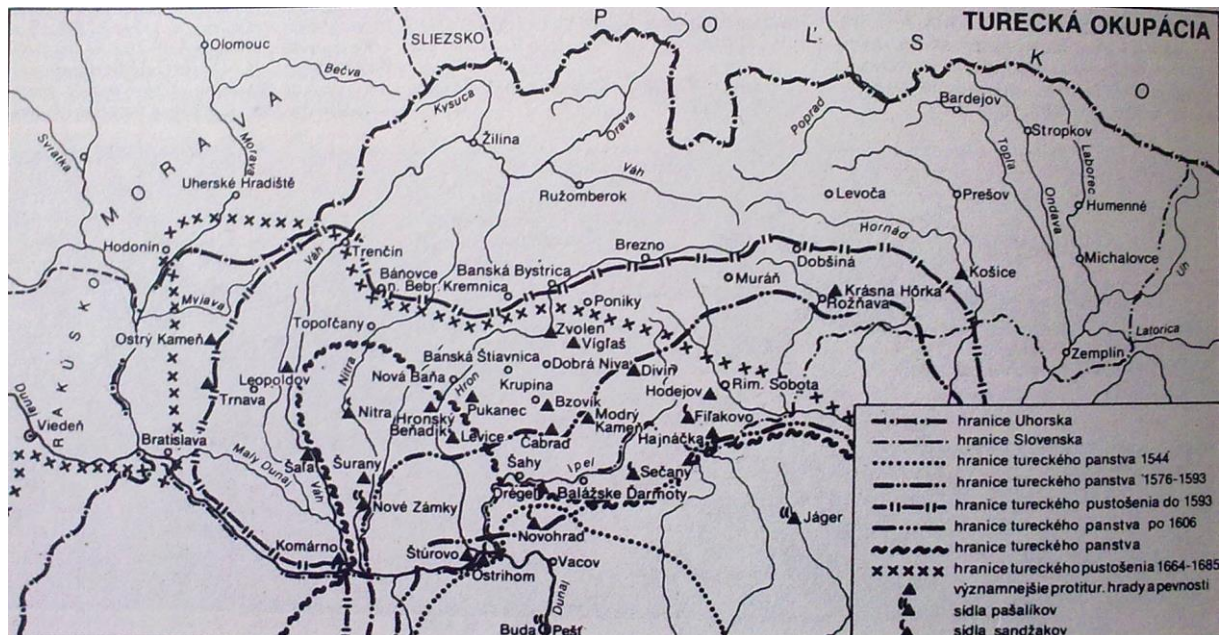
- Významne ovplyvňuje život ľudí v štáte aj v obci či kraji
- Máme na ňu obmedzený dosah
- Preto jej treba rozumieť
- Príklady z dejín

Slovensko v geopolitike
v dejinách

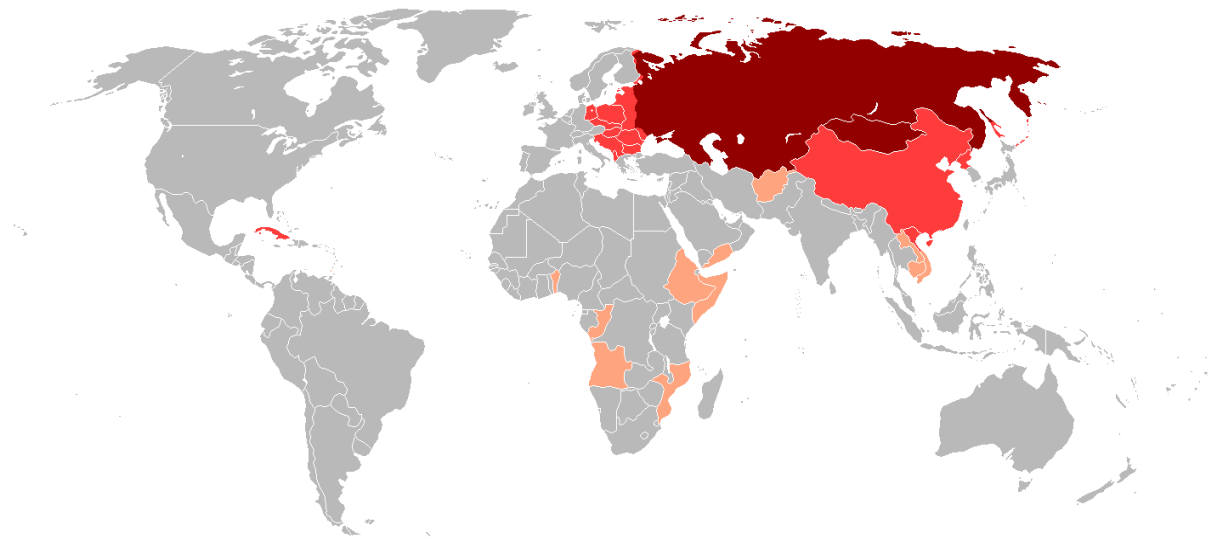
- 9.storočie

- 16.-17.storočie

- 20.storočie

Kresťanská demokracia na Slovensku o geopolitike doteraz

- Podpora integrácie do EÚ a členstva v NATO
- Inak zanedbávanie témy (na to sme slabí, voličov to nezaujíma)
- Zahraničná komisia KDH nefunguje
- KREDIT zaradil geopolitiku do tém výskumu o budúcnosti kresťanskodemokratickej politiky

Západ, či Východ?

- Slovensko mentálne a nábožensky patrí k Západu
- Členstvo v EÚ a NATO nemá alternatívu
- Ovplyvňovať EÚ v záujme občanov Slovenska (kresťanské hodnoty, subsidiarita)

Západ	-	Východ
• Zákon nad		Panovník
• panovníkom		nad zákonom
• Sloboda slova		Ideológia
• Pluralitná demokracia		Totalita
A čo dnes?		

Západ dnes

- Hodnoty založené na kresťanstve, ktoré si nenárokuje svetskú moc
- Pluralita názorov na Západe podlieha moci médií a Východ nie je natoľko mocensky ideologizovaný ako v 20. storočí
- Zastupiteľská demokracia zaostáva za komunikačnými a informačnými technológiami, občania jej prestávajú dôverovať
- Radikalizmus, extrémizmus, obmedzovanie slobody občanov, manipulácia médiami a sieťami
- Sloboda bez zodpovednosti je neudržateľná
- Nové deliace čiary v Európe

O čo sa usilovať v EÚ ?

- Silnejšia integrácia EÚ uľahčí dosahovanie cieľov
- Ak viacrýchlostná EÚ, výhodné je byť v prvej lige
- Hrozba: vraždiaci islamizmus spôsobený prázdnotou. Naplňovať občanov humanitným obsahom
- Nepodceňovať ruskú propagandu
- Pomáhať prenasledovaným kresťanom

Aj keby sa EÚ a NATO rozpadli

- Ukotvenie SK na základe kresťanských hodnôt:
- zodpovedná sloboda
- spolupráca, nie nenávisť
- spoločné dobro, nielen vlastné záujmy

Kto rozhodne?

- Občania vo voľbách
- Úloha diplomatov a politikov
- Vplyv intelektuálov, podnikateľov ... a ich politických a finančných záujmov

Kritériá kresťanskej demokracie pre odpovede

- Evanjelium a mravné princípy
- Spoločné dobro a subsidiarita
- Politika je umenie možného

Ivan Šimko: Sami alebo spolu...

Milí priatelia,
stretávame sa k výsledkom našej ročnej práce. Vo výskumnom projekte „Budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky“ sme prebrali veľké témy, ktoré vyžadujú veľkorysú politiku, a dospeli sme k presvedčeniu, že kresťanskú demokraciu tento svet potrebuje viac, než si to azda ktokoľvek uvedomuje. Ibaže už nie takú, akú sme ju poznali doteraz, spútanú príliš straníckymi predstavami a i záujmami. Preto sme túto záverečnú konferenciu nazvali nedokončenou otázkou „Sami alebo spolu...“ Ľubo Vlčák túto tézu dopovedal peknými slovami: „Keď nepôjdeme spolu, zostaneme sami a bude to pre všetkých zlé.“

Na úvod mi dovoľte dve čerstvé lekcie z reálnej politiky:

Lekcia zo slovenských volieb

Voľby do samosprávnych krajov nepriniesli zmenu mocenských pomerov. Na to majú župy málo kompetencií. A nemôžu ani vyriešiť väčšinu skutočných problémov našej vlasti. Ale priniesli zmenu atmosféry.

Ľudia volili nádej. Inštinktívne volili svoju predstavu spoločného dobra, ktorému by mala politika slúžiť. Proti zabetónovanej politike skupinových záujmov, čo prestupujú celú našu spoločnosť a korumpujú ju.

Stalo sa módou hovoriť, že ľudia dnes volia protisystémovo. A z toho sa ponúka pohodlný záver, že končí éra politických strán. A je tu aj argument. Veď najviac

poslancov v župných voľbách budú tvoriť nezávislí. Slovensko, podľa toho, odmieta stranický systém.

Ak však chceme hlbšie vniknúť do zložitých procesov v spoločnosti, musíme sa naučiť rozlišovať. To, proti čomu ľudia prirodzene hlasujú, je uzavretá stranická mentalita. Klanová mentalita. Hlasujú proti klanovej logike, ktorá si po dobytí delí koristi. Napriek tomu, že má spravovať zdroje, čo patria všetkým. Podľa klanovej straníckej mentality má moc slúžiť predovšetkým klanu, nie všetkým. Klan nemá zmysel pre spoločné dobro. Hľadá dobro len pre svojich členov. Toto ľudia už nechcú! Toto vnímajú ako korupciu.

Je to najaktuálnejší problém, ktorý v našej demokratickej spoločnosti pociťujeme. Že moc slúži takýmto stranickým klanom. S významným ekonomickým prepojením. Preto je tak dôležité, že regionálne voľby zmenili atmosféru na Slovensku. Ukázali, že i nad dominanciou tejto mentality predsa len stojí volič. To je najdôležitejší prínos týchto volieb. Dávajú nádej, že sa táto klanová mentalita môže nahradiť čímsi novým, čímsi, čo je bližšie ľuďom. Voľby naznačili, že sa formuje akási slovenská antikorupčná koalícia.

Je dobre, že KDĽH bolo v tomto zápase aktívne prítomné a stalo sa tak súčasťou volebného úspechu antikorupčných síl. Oceňujem rozhodnutie vedenia strany ísť v tomto fronte.

A iste to nebolo ľahké. Stranícky myšlienkový stereotyp je veľmi silný. V internetovej diskusii o výsledkoch týchto volieb som vyjadril názor, že sa nám podarilo vyprášiť fašistov i dominanciu Smeru, vďaka tomu, že vzniklo široké zoskupenie a KDĽH sa vrátilo do hry preto, lebo bolo schopné a ochotné sa dohodnúť na účasti v ňom. Niektorí naši straníci mi však oponovali. Tešia sa z toho, že máme župana, akoby to bol iba náš výsledok, ale ukazujú mi počty poslancov v bratislavskej župe, kde sme, vraj účasťou v koalícii získali teraz len troch, oproti deviatim v minulých voľbách. Samozrejme nikto nevieme, koľkých by sme mali, keby sme šli sami, ale samostatná účasť SNS a Kotlebovcov napovedá skôr, že nikoho. Ale nie o tom to je. Účasťou v širokom fronte, spoluprácou, sme dokázali spoločne vytvoriť novú politickú situáciu na Slovensku, ktorá prináša nádej. A o tom je skutočná politika schopná meniť situáciu, zďaleka nielen o stranických počtoch.

Pre budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky to má zásadný význam.

Lekcia z českých volieb

Dotknem sa len jedného aspektu, dôležitého pre našu tému. Ako dopadli kresťanskí demokrati? Jednou vetou možno konštatovať: **Nestačí výmena ľudí, potrebná je zmena politiky.** Nezavierajme oči pred tým čo sa prihodilo našim priateľom z českej KDÚ-ČSL: vymenili, omladili, kameň nezostal na kameni, nemali žiaden škandál, boli vo vláde, ktorá bola úspešná, ich koalíčný partner vyhral voľby, a oni: ledva prešli. Ničím nezaujali, nič nové nepriniesli, v hlavných témach, ktorými česká politika žila, boli mdlí. Takáto kresťansko-demokratická politika je len storočnou zotrvačnosťou. Nejakto sa v tom českom politickom priestore poneviera, ale nemá silu ho naozaj meniť.

Pred takýmto prostoduchým optimizmom, ktorí vidí čarovný prútik reštartu strany len vo výmene a omladení, varujem aj KDĽH. Také kúzlo môže očariť iba raz. Potom sa ukáže, že mladí postupne starnú a nové tváre sa rýchlo opozerajú. Ak to bolo ich

jedinou devízou, tak pri ďalšej platbe sa ukáže, že značne zdevalvovala. Politika, ktorá chce meniť svet, musí prinášať oveľa viac.

Myslím, že toto sa stalo našim českým kolegom.

5. Naš projekt: päť hlavných tém súčasnej politiky

Prejdime teraz už k záverom nášho výskumného projektu. Na úvodnej konferencii a v následných diskusiách sme sformulovali päť hlavných tém súčasnej politiky. Sociálnoekonomický koncept, rozvoj kultúry otvorenej spoločnosti, demografická dráma, ekologický koncept a naše miesto v geopolitickom zápase súčasnosti. K nim sme usporiadali tematické pracovné semináre v prvej polovici tohto roka. Ich gestori o nich pred chvíľou stručne referovali.

Stranu, ktorá nehľadá odpovede na tieto témy, a prináša len agendu pre seba a svojich voličov, nemôžu ľudia vnímať ako stranu, ktorej ide o spoločné dobro. Budú v nej vidieť stranu, ktorá sa usiluje iba o to, aby získala „svoj“ segment voličov na to, aby sa dostala k podielu na moci. Je to politicky legitímne, ale vychádza to z typickej klanovej straníckej mentality. Kresťanom vo verejnom živote by malo ísť o viac.

Prvý záver

Z analýzy, ktorú sme vykonali na pracovných seminároch vyplynul dôležitý záver: hlavné témy, ktoré hýbu dnešným svetom, majú zásadný mravný a hodnotový rozmer. Ak k nim máme pristúpiť civilizovane, tak principiálne sa nedajú riešiť bez inšpirácie duchovnými zdrojmi, z ktorých naša civilizácia vyrástla. Nedajú sa vyriešiť bez hľadania a nachádzania skutočne kresťanských odpovedí.

Preto na prvú z trojice otázok, ktoré sme si sformulovali na úvodnej konferencii pred rokom, totiž či špecificky kresťanstvom inšpirovaná politika má ešte svoje opodstatnenie, treba odpovedať jednoznačne áno. Tento svet, i Slovensko, potrebuje opravdivú kresťanskú politiku.

Druhý záver

Riešenie veľkých tém vyžaduje veľkú politickú silu. Na to nestačí desať percent v parlamentných voľbách. Veríme, že KDĽ sa do prvej ligy vracia, napovedali to už aj župné voľby, ale len to nestačí. Terajší predseda Hlina toto podľa mňa cíti správne.

Ibaže je potrebné si realisticky vyhodnotiť, čo z KDĽ zostalo.

Nesmieme totiž zatvárať oči ani pred druhým dôležitým záverom. Naplno vyplynul už z parlamentných volieb v roku 2016: KDĽ stratilo svoj virtuálny „monopol“ na kresťanskú politiku. Kresťania boli vždy aj v iných stranách. Ale navonok bolo reprezentantom kresťanskej politiky v rozhodujúcej miere KDĽ. Tento virtuálny monopol si KDĽ pestovalo veľmi starostlivo po celú dobu svojej existencie, pokiaľ bolo parlamentnou stranou. Toto skončilo. Predovšetkým sa utvorila silná skupina kresťanov, ktorí sa ku kresťanstvom inšpirovanej politike hlásia v OĽaNO. O kresťanskom pilieri vo svojej politike hovorí aj SNS. Sociálnejšie zmýšľajúci kresťanskí voliči volili asi Smer. A kresťanov nájdeme aj v ďalších politických stranách. Virtuálny monopol na kresťanskú politiku, ktorý KDĽ využívalo 16 rokov, viac nejestvuje, a už sa

ho asi nepodará nikdy obnoviť. Ani po návrate do prvej ligy to už nebude strana, ktorú vnímajú všetci ako jediného reprezentanta kresťanskej politiky.

Má to však aj svoju pozitívnu stránku. Práve vďaka tomu, že prišlo o tento svoj monopol, môže sa KDĽH oslobodiť od pokušenia, aby jeden kresťanský „klan“ ovládol bránu do politiky a kresťanov, ktorí k tomuto „klanu“ nepatria, do verejného života nepustil. Toto pokušenie jestvovalo od vzniku KDĽH a nie vždy sme s ním dokázali a chceli úspešne zápasť.

Ale to je v podstate dobre, lebo KDĽH je zatiaľ príliš slabé na úlohy, ktoré pred kresťanmi vo verejnom živote stoja.

Na druhú otázku z úvodnej konferencie, či môže byť nositeľom špecifickej kresťanstvom inšpirovanej politiky konkrétna kresťanská strana, preto už asi jednoznačne kladná odpoveď nejestvuje. Kresťania sú roztrúsení všade a nemožno im uprieť, že by sa mohli (a mali) usilovať o kresťanské odpovede na otázky dneška všade tam, kde sú.

Východisko: spolupráca

A tak sme v našich úvahách a diskusiách dospeli k tomu, že dynamickejším, realite bližším, a ak sa podarí, tak aj účinnejším riešením kresťansko-demokratickej politiky v celom jej rozložení v rámci politického spektra, už asi nebude návrat ku koncentrácii do jednej politickej strany. To sa už asi nepodará. Čo však by možné mohlo byť, je spolupráca kresťanských demokratov naprieč politickým spektrom. Spolupráca na projektoch, ktoré vytvárajú spoločné dobro. Kresťania roztrúsení vo viacerých politických stranách by mohli cieľavedome hľadať cestu k sebe. Najskôr by mohli začať viesť dialóg (spočiatku ad hoc, neskôr pravidelne), hľadať témy, v ktorých by mohli alebo i mali spolupracovať, a napokon aj koordinovať svoju politiku.

Zamysleli sme sa preto i nad tým, čo by malo byť obsahom takéhoto medzistraníckeho dialógu kresťanov. Akési tézy pre spoluprácu kresťanských demokratov. Toto beriem prosím s rezervou, ak raz začnú kresťanskí demokrati viesť medzistranícky dialóg, budú si musieť to, čoho sa bude týkať, definovať predovšetkým vzájomne. My sme ale dospeli k tomu, že to spoločné, o čo by sa kresťania v politike, nech sú kdekoľvek, mali usilovať, je dôstojný, slobodný a bezpečný život, mali by sa usilovať o naplnenie úpenlivej požiadavky Svätého otca Františka zabezpečiť prácu pre každého, mali by viesť nekompromisný zápas s korupciou, usilovať sa o zmiernenie neoprávnených majetkových nerovností, mali by viesť zápas za kultúru otvorenej spoločnosti, za to, aby táto spoločnosť bola prorodinná, aby sa v nej presadil solidárny životný štýl, a mali by svojmu národu a svetu prinášať víziu a nádej. Myslíme si tiež, že tieto ciele možno oveľa lepšie naplňať v účinne fungujúcej Európskej únii, a zároveň sme presvedčení, že takáto spolupráca naprieč politickým spektrom, môže prebiehať naozaj slobodne a bude efektívna, ak sa podarí zmeniť volebný systém pre parlamentné voľby.

Nazdávame sa, že potrebu spolupráce na dobrom projekte potvrdili aj výsledky župných volieb. Tí, čo sa dokázali dohodnúť v širšom formáte, uspeli. Tí, čo uprednostnili svoje „stranícke hrady“ a išli sami, neuspeli. Pravda, v župných voľbách dohodám pomáha aj väčšinový systém, v ktorom volíme konkrétnych ľudí. Pomerný systém straníckych kandidátnych listín umožňuje prežívať aj malým stranám, ktoré sa prešplhajú cez 5%. Tento systém podporuje egoizmus straníckych klanov pred

spoluprácou na spoločných zámeroch. Preto si myslíme, že systémovým nástrojom na zápas klanovou korupčnou mentalitou je zmena volebného systému.

Musíme sa zbaviť pokušenia spoliehať sa na značku strany, na kresťanské symboly, na náš „dres“, či má povahu straníckej príslušnosti, alebo podpory či príslušnosti ku nejakým kresťanským organizáciám či aktivitám. Aj tieto voľby potvrdzujú to, k čomu sme dospeli i v našich seminároch, že totiž dynamika súčasnej doby vyžaduje spoluprácu na dobrých projektoch. Kresťanských obsahom, nie názvom alebo formou.

To ale vyžaduje zmeniť klanovú stranícku mentalitu na mentalitu politickej spolupráce na spoločnom projekte.

A treba hľadať i model spolupráce. Na začiatku by sa mohlo utvoriť neformálne ideovo politické fórum dialógu kresťanských demokratov, ktoré sa postupne môže vyvinúť do fóra ich spolupráce.

Preto najdôležitejším záverom, ktorý vyplynul z našej výskumnej úlohy je, že **kresťanská politika bude mať budúcnosť, ak jej nositelia dokážu spolupracovať**. Aby to bolo možné, bude potrebné sa zbaviť ideologického, či niekedy až inkvizičného kádrovania: „s tým nie, preto lebo má na niečo iné názory, alebo je tak, alebo inak hriešny“. Spolupráca, o ktorej tu hovoríme, by mala byť spoluprácou na konkrétnych dobrých projektoch. S každým, kto bude na dobrej veci spolupracovať ochotný. Takáto spolupráca môže vytvoriť silu, čo tieto projekty presadí. A vtedy ľudia napokon pocítia, že kresťanskej politike ide o spoločné dobro, nie o úspech nejakého pseudokresťanského klanu.

Nové poslanie KDH

Tretia z trojice otázok z úvodnej konferencie, totiž či jediným nositeľom kresťanskej politiky ešte môže byť KDH, podľa nás vo svojej pôvodnej podobe už stratila význam. Ak realisticky uznáme, že osobitná kresťanská strana, ktorá by reprezentovala všetkých, alebo rozhodujúcu väčšinu kresťanov, tu už nebude, tak je jasné, že jej reprezentantom už nebude ani KDH. Už ani virtuálne. Môže však nájsť nové dôležité poslanie.

Toto svoje nové poslanie môže KDH vybudovať predovšetkým **v organizovaní** spolupráce kresťanov. No nielen kresťanov, ale i všetkých ľudí dobrej vôle. Pozývať ich ku spolupráci na projektoch, ktoré smerujú k spoločnému dobru. KDH s tým má už skvelú skúsenosť z rokov, keď dokázalo sústrediť sily proti nebezpečenstvu brutálnej autoritatívnej politiky do roku 1998. Tu sa musíme naučiť byť flexibilnými a hľadať celkom nové modely a formy politickej činnosti. Všetky voľby posledných rokov v demokratických štátoch nám potvrdzujú, že táto schopnosť prispôbiť štruktúry novým potrebám je na víťaznom ťažení. Ale to nie je nič nové. Niekdajší nemecký prezident, kresťanský demokrat, Richard von Weizsäcker už pred dvadsiatimi rokmi napísal, že sa mu potvrdzuje jeho stará skúsenosť: „Nemožno uchovávať to, čo ustrnulo. Dobrým konzervatívcom je iba ten, kto je schopný obnovy...“

V závere publikácie, ktorú sme z projektu pripravili, uvádzame, že KDH pôvodne, podľa svojich prvých stanov, chcelo budovať štruktúry zapojenia kresťanov do verejného života paralelne ako široké hnutie a aj ako politickú stranu. Vtedy, v roku 1990, sa to nepodarilo. Politická strana „prevalcovala“ široké hnutie. Dnes je však situácia iná. Kresťanskí demokrati sú vo viacerých politických stranách. Potreba

kresťanstvom inšpirovaného hnutia, ktoré by bolo akceptovateľné pre kresťanov s inak rôznymi politickými názormi, avšak zjednocovalo by ich presadzovanie toho, čo je pre kresťanov spoločné, tu je dnes azda oveľa viac, ako vtedy. KDH v tom môže ešte zohrať zásadne dôležitú úlohu. Ale stane sa tak iba ak si svoje nové postavenie v súčasnej politike uvedomí a vyrovná sa s ním.

Pretože ak som veľa hovoril o tom, čo spôsobuje stranícka klanová mentalita, tak to bolo hlavne preto, lebo ľudia ju dnes právom odmietajú. Táto mentalita stojí za spoločenskou korupciou, ktorá roztrhala ideály demokratickej spoločnosti. Tým ale nechcem povedať, že už nepotrebujeme politické strany. Naopak. Druhý extrém, individualistická spoločnosť založená na takzvaných nezávislých, speje k anarchii. A v anarchii, ako vieme, podobne ako v diktatúre, sa slabí nedovoľajú ochrany pred silnými. Aby demokracia mohla prinášať dobré ovocie, potrebuje aby sa ľudia združovali a presadzovali spoločné projekty. Toto je úlohou práve politických strán. A KDH na plnenie tejto úlohy ešte predpoklady stále má. I ono síce zápasilo s onou korupčnou klanovou straníckou mentalitou, niekedy úspešne, inokedy menej. Ale okrem tejto charakteristiky KDH ako politickej strany, ono ešte stále má široké zázemie členov a sympatizantov. I odborné zázemie. A to je mimoriadne cenné. Ľudia, čo toto zázemie tvoria, však musia vidieť, že ich niekto potrebuje. Inak sa vytratia. Rezignujú alebo pôjdu inam. Dobrú a dlhodobu účinnú politiku možno formovať len z takéhoto zázemia. Iné strany, a samozrejme ani nezávislí politici, takéto zázemie (s výnimkou Smeru) nemajú. Ak o toto zázemie KDH príde, bude to škoda. Lebo toto zázemie je veľkou, ale spiacou devízou KDH.

KDH sa vďaka tomu za vyše štvrtstoročia stalo kultúrnou hodnotou Slovenska, ktorú by bolo škoda obetovať na oltár iba kúzlu jednorazového volebného úspechu. Kým si však KDH túto svoju hodnotu udrží, má predpoklady stať sa jadrom nového modelu širokej spolupráce kresťanských demokratov.

Záver

Dovoľte mi na záver, poďakovať sa všetkým, čo sa na prácach v rámci výskumného projektu podieľali. Bolo to jednak dvadsať štyri autorov písomných príspevkov, ktoré sú uvedené v publikácii, ale i jednotliví diskutujúci, ktorí svojimi myšlienkami v rozpravách na seminároch ovplyvnili závery projektu, a napokon samotný KREDIT, ktorý práce organizoval a schválil výsledky celého diela. Vďaka patrí aj nadácii Konrada Adenauera, ktorá náš projekt podporovala finančne aj organizačne, politicky a i ľudsky.

Myslím si, že kresťanská demokracia je v súčasnom svete potrebná ako ozajstná soľ zeme. Bez jej inšpirácie Kristovým učením o človeku a jeho spoločnosti a o našom vzťahu ku Stvoriteľovi, sa nedá zásadným spôsobom vyriešiť žiaden veľký problém dnešného, a ani budúceho sveta. Ale aby kresťanskí demokrati dokázali naplniť toto svoje veľké politické poslanie, nemôžu zotrvať v starých, prekonaných štruktúrach. Musíme hľadať nové modely. Musíme prekonať stranícku, klanovú mentalitu a orientovať sa nie na dobro klanu, strany, ale na spoločné dobro. A hlavne: musíme spolupracovať.

Úplne na záver mi však dovoľte ešte poznamenať, že kresťanská demokracia vo všetkých veľkých témach a v akýchkoľvek štruktúrach bude skutočne kresťanskou iba ak si dokáže jasne zodpovedať základnú otázku, na koho strane je. Či na strane

mocných a bohatých, alebo na strane slabých a chudobných. Bohatí a mocní nikdy nedokážu slabých a chudobných prijať ako rovnocenných. Mocní môžu prinajlepšom poskytovať nejakú starostlivosť a slabí ju poberať. Latinskoamerický spisovateľ, teológ a veľký podporovateľ súčasného pápeža Leonardo Boff píše, že „...skutočným oslobodením možno nazvať oslobodenie, za ktoré sa zasadzovali chudobní spolu s tými, ktorí sa stali ich spojencami v zápase a zrejme aj v osude. (Svätý) František nemal záujem založiť ďalšiu inštitúciu na zlepšenie života chudobných. Žil s chudobnými, zdieľal ich utrpenie, ale aj evanjeliové požehnanie. Čím viac bude svet chudobných naším svetom a my budeme s nimi bojovať za lepší život a slobodu, tým viac budeme rozumieť Ježišovmu snu...“ (Leonardo Boff, Horst von der Bey: Kolumbus v reťaziach, Serafín, Bratislava 2006, str.44)

Kresťanskí demokrati by mali byť takýmito spojencami slabých a chudobných. Potom budú mať budúcnosť.

Poznámky z rozpravy

Peter Bobula: Pozdrav vedenia KDH „...na tlačových besedách prezentujeme tie témy, o ktorých si myslíme, že na ne náš volič počúva...“

Ernest Géze: „...kresťan by mal presadzovať pravdu, slobodu a spravodlivosť a nezávislé inštitúcie, ktoré túto spravodlivosť strážia... Do jadra nemôžeme ísť nepripravení, hlavne pokiaľ ide o tieto inštitúcie...“

Peter Haľapka: vzťah medzi náboženstvom a demografickým vývojom; „...v roku 2060 sa odhaduje, že bude vo svete rovnako veľa moslimov ako kresťanov...“

Ján Petřík: apeluje na predsedu KDH (nepítomného), či si uvedomuje, že KREDIT formuje ideu kresťanskej politiky a kladie otázku Petrovi Bobulovi (podpredsedovi KDH), čo konkrétne robí vedenie KDH?

Ján Žatko: „...našich šesť percent je zatiaľ málo. V KDH fungovali odborné komisie, možno by bolo dobre ich oživiť. Existovalo politické konzílium, ktoré bolo zrušené... Čo sa stane so spoluprácou kresťanských politikov, keď sa nezmení volebný zákon pred rokom 2020? Budú bojovať o toho istého voliča...“

Táňa Mikušová: „KDH dlhodobo zabúda na regionálnu a komunálnu úroveň... o spoluprácu s kresťanskými aktivistami musia mať záujem obe strany...“

Martin Babík: informuje o pripravovanej zmene názvu KDH. Malo by sa doplniť spojovníkom a označením „kresťanskí demokrati“... „KDH má len to, čo do neho vložíme...“

Ján Stanek: „...ľudia hlavne potrebujú chlieb... KDH sa možno zbaví kádrovania, kto je väčší kresťan...“

Peter Čiernik: „rómska komunita je misijným územím a za jej stav môže majoritné obyvateľstvo. I tu máme priestor pre našu prácu...“

Peter Bobula: „...problémom KDH je dostať program k ľuďom. Máme problém získať odborníkov, osobnosti, hľadáme ľudí zvonka...Zmenu volebného systému máme v programe.“

Ivan Šimko: pripomenul, že KDH nemá v programe zmenu volebného systému, ale len viac volebných krajov so straníckymi kandidátnymi listinami. Vyjadril tiež nesúhlas s tým, že problémom hnutia je dostať program k ľuďom, pretože hlavným problémom KDH je, že mu ľudia už neveria. Osobnosti u nás sú, netreba ich hľadať vonku. Vyjadril tiež ľútosť, že na konferenciu neprišiel predseda KDH Alojz Hlina, napriek tomu, že sme jej termín konzultovali s jeho sekretariátom. Na záver sa všetkým poďakoval nielen za účasť na tejto konferencii, ale za aktivitu a prácu na celom projekte „Budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky“ a vyjadril spokojnosť s jeho výsledkami.

Fotodokumentácia:

